

4. Η ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
Μπακάλης Κώστας : history-logotexnia.blogspot.com

Μετά τους περσικούς πολέμους και σε όλη τη διάρκεια του 5ου και 4ου αιώνα π.Χ., φθάνουν σε μεγάλη ακμή οι καλές τέχνες στον ελληνικό χώρο. Στην **Ολυμπία**, στην **Ακρόπολη**, στους **Δελφούς** και σε άλλα μεγαλύτερα ή μικρότερα ιερά οι ανασκαφές έφεραν στο φως αριστουργηματικά αγάλματα και ανάγλυφα.

Ερώτηση-Δραστηριότητα

Να συγκρίνετε και να εντοπίσετε ομοιότητες και διαφορές ως προς τα θέματα κι ως προς τον τρόπο απόδοσης των έργων: α) το άγαλμα ενός κούρου με το άγαλμα του Διαδούμενου του Πολύκλειτου

► Κούρος από νεκροταφείο της Αναβύσσου (530 π.Χ.).

Η επιγραφή στη βάση του αγάλματος λέει: «Στάσου και κλάψε μπρος στο μνήμα του νεκρού Κροίσου που θανάτωσε ο βίαιος Άρης καθώς πολεμούσε στην πρώτη γραμμή»

► Ο Διαδούμενος του Πολύκλειτου. Άγαλμα αθλητή που δένει την ταινία της νίκης στα μαλλιά του. Αντίγραφο ελληνιστικής εποχής από τη Δήλο. (Μουσείο

β) το άγαλμα μιας κόρης με το άγαλμα της
Καρυάτιδας του Ερεχθείου

γ) το άγαλμα της Καρυάτιδας με το άγαλμα της Νίκης του Παιωνίου.

A. ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Υλικά της Γλυπτικής

Χρυσό
+ Ελεφαντοστό

Μάρμαρο

Ορείχαλκος

Για τα λατρευτικά
αγάλματα των θεών όμως
που κάποτε είχαν
κολοσσιαίο μέγεθος,
χρησιμοποιούνταν
το **ελεφαντοστό** για τα
γυμνά μέρη των μορφών

και **φύλλα**
από
χρυσάφι για
α τα
ενδύματά
τους.

Χρυσελεφάντινα αγάλματα
ήταν το άγαλμα της Αθηνάς
Παρθένου στον Παρθενώνα
και του Δία στην Ολυμπία,
και τα δύο έργα του Φειδία.

► **Αναπαράσταση του φειδιακού Δία της Ολυμπίας.**

Ο Φειδίας, γιος του Χαρμίδη και στενός φίλος και συνεργάτης του Περικλή στην ανοικοδόμηση της αθηναϊκής ακρόπολης με λαμπρά μνημεία, διακρινόταν για την επιτυχία του στην απεικόνιση των θεών. Τα διασημότερα έργα του ήταν τα κολοσσιαία λατρευτικά χρυσελεφάντινα αγάλματα του Δία στην Ολυμπία και της Αθηνάς Παρθένου στον Παρθενώνα.

Ο ΣΤΡΑΒΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΑ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Μέγιστον δὲ τούτων ὑπῆρξε τὸ τοῦ Διὸς
ξόανον ὃ ἐποίει Φειδίας Χαρμίδου
Ἀθηναῖος ἐλεφάντινον, τηλικούτον τὸ
μέγεθος, ὥς καῖπερ μεγίστου ὄντος τοῦ νεῶ
δοκεῖν ἀστοχῆσαι τῆς συμμετρίας τὸν
τεχνίτην, καθήμενον ποιήσαντα, ἀπτόμενον
δὲ σχεδόν τι τῇ κορυφῇ τῆς ὀροφῆς, ὥστ'
ἔμφασιν ποιεῖν, ἐάν ὀρθὸς γένηται, διαναστὰς
ἀποστεγάσειν τὸν νεῶν.

Το μεγαλύτερο δε από όλα αυτά υπήρξε το
άγαλμα του Δία που φιλοτέχνησε ο Φειδίας,
ο γιος του Χαρμίδη από την Αθήνα, από
ελεφαντοστό, που ήταν τόσο μεγάλου
μεγέθους, ώστε παρόλο που και ο ναός ήταν
πάρα πολύ μεγάλος, να φαίνεται ότι απέτυχε
ο τεχνίτης στις αναλογίες, αφού τον
παρέστησε καθιστό να ακουμπά σχεδόν με
το κεφάλι του στην οροφή, ώστε να
προξενεί την εντύπωση ότι εάν σηκωνόταν
και στεκόταν ὀρθιος θα ξεσκέπαζε το ναό
(θα κατέστρεφε τη στέγη του ναού).

(VIII 353, μετάφραση Γ. Κοκκορού-Αλευρά)

Θέματα

Γυμνοί αθλητές

Τους κούρους της
αρχαϊκής
περιόδου
αντικαθιστούν
τώρα τα
αγάλματα
γυμνών **αθλητών**
σε ποικίλες
στάσεις

δισκοβόλοι και
δορυφόροι κυρίως

Πολεμιστές – Ήρωες – Θεοί

Πολύ συχνά

παριστάνονται **πολεμιστές**,
κυρίως
όμως **ήρωες**, άλλοτε
ντυμένοι και άλλοτε
γυμνοί.

Επίσης πολύ συχνές είναι
οι **απεικονίσεις**
μυθολογικών μορφών,
ανδρικών και γυναικείων,
ιδιαίτερα του Ηρακλή, και
βέβαια οι **θεοί του**
Ολύμπου.

Ηρωίδες της μυθολογίας

Τις κομψές
αρχαϊκές κόρες με
τα λεπτά ιωνικά
ενδύματα
διαδέχονται
ηρωίδες της
μυθολογίας με
τον βαρύ,
μάλλινο και
απέριττο δωρικό
πέπλο.

◀ *Ο "Δισκοβόλος" (450 π.Χ. περίπου), ρωμαϊκό αντίγραφο από πρωτότυπο χάλκινο έργο του Μύρωνα, μάρμαρο, ύψος 1,55 μ., από τη Ρώμη (Εσκουλίνο), Εθνικό Μουσείο Ρώμης.*

Ο αθλητής βρίσκεται στην υπέρτατη στιγμή της έντασης. Το χέρι που κρατά το δίσκο είναι στο ύψιστο σημείο ενός νοητού τόξου, πριν ακόμη αρχίσει να έρχεται προς τα κάτω. Είμαστε μπροστά στο "πάγωμα" της κίνησης. Όλη η ένταση του σώματος αποδίδεται με δύο αλληλοτεμνόμενα τόξα, ενώ διακρίνουμε και τέσσερα επάλληλα τρίγωνα. Η απόδοση κάθε μέρους είναι αποτέλεσμα μεγάλης ανατομικής σπουδής του σώματος. Παρ' όλη την ένταση της κίνησης, το πρόσωπο είναι ήρεμο, με μια έκφραση περίσκεψης. Ο αθλητής δεν "ποζάρει", είναι συγκεντρωμένος στην κίνηση του χεριού του. Ο κορμός του δέντρου στα πόδια είναι πρόσθετο στοιχείο, προκειμένου να δυναμώσουν τα πιο αδύνατα σημεία του αγάλματος στο μαρμάρινο αντίγραφο.

Ο Απόλλων
Belvedere. Αντί-
γραφο ρωμαϊκών
χρόνων ενός χάλ-
κινου αγάλματος
του Λεωχάρη
(330-320 π.Χ.).
Κρατούσε τόξο
στο αριστερό και
κλαδί δάφνης στο
δεξί χέρι.
(Ρώμη, Μουσείο
Βατικανού)

► **Ο κουρασμένος
Ηρακλής.** Κολοσσιαίω
ν
διαστάσεων ρωμαϊκό
αντίγραφο ενός
χάλκινου έργου του
Λύσιππου (320
π.Χ.). Ο Ηρακλής
αποκαμωμένος από
την πραγματοποίηση
και του
δωδέκατου άθλου -τα
χρυσά μήλα των
Εσπερίδων (πιθανόν
πορτοκάλια)-
στηρίζεται
στο ρόπαλό του ενώ
στο αριστερό χέρι
κρατεί πίσω του ένα
μήλο. (Ιταλία,
Νεάπολη, Εθνικό
Αρχαιολογικό
Μουσείο)

◀ **Ο Ερμής του Πραξιτέλη.**

Ο Θεός προσφέρει ένα τσαμπί σταφύλι στον νήπιο Διόνυσο. (340 π.Χ.). (Μουσείο Ολυμπίας)

➤ Σημαντικοί γλύπτες:

Ο Αθηναίος Μύρων

ο στενός φίλος και συνεργάτης του Περικλή
Φειδίας

ο Πολύκλειτος από το Άργος,

Ο Αθηναίος Πραξιτέλης

Ο Αθηναίος Λεωχάρης

Ο Σκόπας από την Πάρο

Ο Λύσιππος από την Σικυώνα

Β. ΖΟΓΡΑΦΙΚΗ

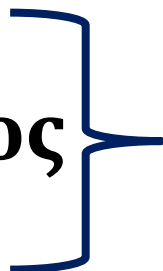
Σημαντικοί ζωγράφοι:

 Πολύγνωτος από τη Θάσο

 Μίκων

 Απολλόδωρος

 Νικίας

από την Αθήνα

 Παρράσιος από την Έφεσο

 Ζεύξις από τη Μεγάλη Ελλάδα

 Απελλής από την Κολοφώνα

 Ευφράνωρ από την Αθήνα

▲ *Η αρπαγή της Περσεφόνης από τον Άδη-Πλούτωνα. Τοιχογραφία από τον μικρό μακεδονικό τάφο της Βεργίνας. 340-330 π.Χ. Ο θεός του Κάτω Κόσμου αρπάζει βίαια την Περσεφόνη και την ανεβάζει στο άρμα του. Δεξιά κατατρομαγμένη συντρόφισσα της Περσεφόνης. Πιθανόν έργο του μεγάλου ζωγράφου Νικόμαχου. (Βεργίνα, τάφος Α')*

Σημαντικοί πίνακες είχαν τοποθετηθεί σε δημόσια κτήρια, όπως:

- ~ την Ποικίλη Στοά στην Αγορά της Αθήνας
- ~ τη Λέσχη των Κνιδίων, στους Δελφούς
- Με εξαίρεση τις τοιχογραφίες των μακεδονικών τάφων της Βεργίνας, δεν έχουν σωθεί έργα ζωγραφικής της κλασικής εποχής.
- Οι πίνακες ζωγραφικής επηρέασαν την αγγειογραφία, η οποία δίνει μια αμυδρή εικόνα για τη μεγάλη ζωγραφική της κλασικής

DIE NEKYIA DES POLYGNOTOS VON THIASOS IN DER LESCHE DER KNIDIER ZU DELPHI.
RECONSTRUCTIONENTWURF GEZEICHNET VON HERMANN SCHNECK.

▲ Νεκυία ή κατάβασις Οδυσσέως. Προσπάθεια αναπαράστασης της τοιχογραφίας, βασισμένη στη λεπτομερή περιγραφή του Πausανία και σε επί μέρους εικόνες από αρχαίες ελληνικές αγγειογραφίες. Πολύγνωτος, 5ος αιώνας π.Χ. Τοιχογραφία Λέσχη των Κνιδίων, Δελφοί. <http://el.wikipedia.org/>

▲ *Η θανάτωση των παιδιών της Νιόβης, παράσταση επηρεασμένη από τη μεγάλη ζωγραφική του Πολύγνωτου και του Μίκωνα. Παρίσι, Μουσείο Λούβρου*

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΙΟΒΙΔΩΝ
Η ιστορία βρίσκεται ήδη στον Όμηρο: τα δώδεκα παιδιά της (ενν. της Νιόβης), έξι κορίτσια και έξη αγόρια, αφανίστηκαν. Ο Απόλλων με το ασημένιο τόξο του σκότωσε τους γιους και η Άρτεμις από μίσος προς τη Νιόβη σκότωσε τα κορίτσια, γιατί άρχισαν έναν ανταγωνισμό με τη Λητώ. Η Νιόβη υπερηφανευόταν ότι γέννησε πολλά παιδιά, ενώ η Λητώ μόνο δύο. Εννιά μέρες κοίτονταν στο αίμα οι σκοτωμένοι και δεν βρέθηκε κανείς να τους θάψει γιατί ο γιος του Κρόνου μεταμόρφωσε τους ανθρώπους εκεί γύρω σε πέτρες. Τη δεκάτη μέρα οι ίδιοι οι ουράνιοι θεοί θάψανε τους νεκρούς. Η Νιόβη αποκαμωμένη από το κλάμα τη μέρα τούτη έκοψε τη νηστεία της. Αλλά μεταμορφώθηκε σε λιθάρι, που τώρα βρίσκεται στην οροσειρά Σίπυλο και εξακολουθεί να υποφέρει. Αυτό είναι το θέλημα των θεών.

Κ. Κερένυι, Η Μυθολογία των Ελλήνων, μετάφραση Δ. Σταθόπουλου (Εκδ. Γαλαξία, Αθήνα 1968)

◀ **Ερυθρόμορφο**
αγγείο (στάμνος) με
αναχώρηση
πολεμιστή. Ο βουβός
πόνος των αγαπημένων
προσώπων για τον
αποχωρισμό τους
εκφράζει χαρακτηριστικά
το πνεύμα της κλασικής
τέχνης. 430 π.Χ.

(Μόναχο).

Ερώτηση. Δραστηριότητα.

Να αναζητήσετε
παραστάσεις αρχαίων
αγγείων με σκηνές από τη
θρησκευτική και
καθημερινή ζωή, καθώς
και από τη μυθολογία. Να
περιγραφούν και να
συζητηθούν σε σχέση με
αντίστοιχες σκηνές της
σύγχρονης ζωής.